

**Norma par procentu maksājumu apturēšanu no komercsabiedrības, kas nonākusi
finansiālās grūtībās un saņem valsts atbalstu, atbilst Satversmei**

2015. gada 13. oktobrī Satversmes tiesa ir pieņēmusi spriedumu lietā Nr. 2014-36-01 „Par Komercedarbības atbalsta kontroles likuma 8. panta pirmās daļas atbilstību Latvijas Republikas Satversmes 105. pantam”.

Finansiālās grūtībās nonākušās komercsabiedrības pakārtoto saistību izpildes apturēšanas mērķis ir panākt, lai komercsabiedrības, kuras ir saņēmušas komercedarbības atbalstu, to atmaksātu visupirms

Apstrīdētā norma

Komercedarbības atbalsta kontroles likuma 8. panta pirmā daļa: „Ja komercsabiedrība, kura nonākusi finansiālās grūtībās, saskaņā ar komercedarbības atbalstu regulējošiem normatīvajiem aktiem saņem atbalstu, tad no komercedarbības atbalsta piešķiršanas brīža līdz atbalsta sniegšanas beigām, ievērojot Eiropas Komisijas lēmumā vai nacionālajā normatīvajā aktā par atbalsta piešķiršanu noteikto un neatkarīgi no komercsabiedrības spēkā esošajām juridiskajām saistībām komercsabiedrībai ir aizliegts pildīt pakārtotās saistības (tai skaitā aizliegts atmaksāt aizdevumu, aprēķināt, uzkrāt vai izmaksāt par šādu aizdevumu procentus vai citu atlīdzību) neatkarīgi no pakārtoto saistību nodibināšanas brīža.” Norma ir spēka no 2014. gada 1. jūlija.

Augstāka juridiskā spēka norma

Satversmes 105. pants: „Ikvienam ir tiesības uz īpašumu. Īpašumu nedrīkst izmantot pretēji sabiedrības interesēm. Īpašuma tiesības var ierobežot vienīgi saskaņā ar likumu. Īpašuma piespiedu atsavināšana sabiedrības vajadzībām pieļaujama tikai izņēmuma gadījumos uz atsevišķa likuma pamata pret taisnīgu atlīdzību.”

Lietas fakti

Lietā ir apvienotas divas lietas: lieta, kas 2014. gada 4. decembrī ierosināta pēc Maksima Kargina konstitucionālās sūdzības, un lieta, kas pēc Viktora Krasovicka konstitucionālās sūdzības ierosināta šā gada 16. janvārī.

Konstitucionālo sūdzību iesniedzēji norāda, ka saskaņā ar termiņdepozīta līgumiem viņiem bija tiesības saņemt procentu maksājumus no AS „Parex Banka” tiesību pārņēmējas akciju sabiedrības „Reverta”. Savukārt līdz ar apstrīdētās normas spēkā stāšanos viņiem esot pārtraukta ne tikai ikmēneša procentu izmaksa, bet arī to aprēķināšana un uzkrāšana. Tiesības uz procentu ienākumiem esot tiesības uz īpašumu. Ar apstrīdēto normu šis īpašums tiek piespiestu kārtā atsavināts.

Tiesas secinājumi un lēmums

Par apstrīdētās normas vērtēšanas ietvariem

Satversmes tiesa norādīja, ka apstrīdētā norma paredz īpašuma izmantošanas ierobežojumu uz laiku no komercdarbības atbalsta piešķiršanas brīža līdz tā sniegšanas beigām. Tātad apstrīdētā norma nevis atņem īpašuma tiesības pēc būtības, bet gan uz laiku ierobežo pieteikumu iesniedzēju tiesības saņemt procentus. Īpašums – proti, prasījuma tiesības uz procentu saņemšanu – pieteikumu iesniedzējiem tiek saglabāts, jo valsts pēc apstrīdētās normas pieņemšanas to nepārņem savā īpašumā, kā tas būtu gadījumā, ja īpašums tiktu piespiestu kārtā atsavināts sabiedrības vajadzībām. Tādējādi apstrīdētajā normā paredzētais pamattiesību ierobežojums neietilpst Satversmes 105. panta ceturtā teikuma tvērumā, jo nav uzskatāms par īpašuma piespiestu atsavināšanu sabiedrības vajadzībām. [15.2]

Satversmes tiesa vērtēja apstrīdētās normas atbilstību Satversmes 105. panta pirmajam, otrajam un trešajam teikumam. [15.2]

Par īpašuma tiesību ierobežojumu

Satversmes tiesa, vērtējot pamattiesību ierobežojuma konstitucionalitāti, noskaidro:

- 1) vai ierobežojums ir noteikts ar likumu,
- 2) vai ierobežojums ir noteikts leģitīma mērķa labad,
- 3) vai ierobežojums atbilst samērīguma principam. [16]

Satversmes tiesa atzina, ka pamattiesību ierobežojums ir noteikts ar likumu. [17] Pamattiesību ierobežojuma leģitīmais mērķis ir sabiedrības labklājības nodrošināšana, proti, apstrīdētās normas mērķis ir panākt, lai komercsabiedrības, kuras ir saņēmušas komercdarbības atbalstu, to atmaksātu visupirms. Tādējādi tiktu nodrošināts tas, ka valsts

atbalsta veidā ieguldītie publiskie finanšu līdzekļi pēc iespējas drīzāk atgriežas valsts budžetā. Tādējādi tas atbilst visas sabiedrības interesēm. [18]

Satversmes tiesa secināja, ka pamattiesību ierobežojums ir samērīgs. Satversmes tiesa norādīja, ka apstrīdētā norma ir piemērota leģitīmā mērķa sasniegšanai. Turklāt apstrīdētā norma ir izrietējusi no prasībām, kuras Latvija uzņēmusies, lai, sniedzot valsts atbalstu finansiālās grūtībās nonākušai komercsabiedrībai, tiktu ievērotas ES tiesību normas.[20] Satversmes tiesa atzina, ka nepastāv citi līdzekļi, ar kuriem būtu iespējams sasniegt leģitīmo mērķi tādā pašā kvalitātē [21]. Savukārt labums, ko no apstrīdētās normas pieņemšanas iegūst sabiedrība, ir lielāks par sūdzību iesniedzēju tiesībām un likumiskajām interesēm nodarīto zaudējumu. Satversmes tiesa norādīja, ka procentu maksājumi, kas tiek saņemti no pakārtotajām saistībām tiešā veidā, ir atkarīgi no komercsabiedrības sekmīgas darbības. Savukārt sūdzību iesniedzēji kā pakārtoto saistību subjekti noslēdzot termiņdepozītu līgumus, paši ir uzņēmušies komercdarbības risku, kas ietver arī potenciālu īpašuma tiesību ierobežojumu vai pat zudumu neveiksmīgas komercdarbības gadījumā. Tāpat Satversmes tiesa norādīja, ka apstrīdētā norma ir uzskatāma par līdzekli, ar kuru valsts var panākt to, ka ieguldītie līdzekļi tiek pēc iespējas izlietoti sabiedrības interešu nodrošināšanai, kā arī to, lai pakārtoto saistību subjekti, kas paši uzņēmušies komercdarbības risku, negūst nepamatotu labumu no valsts sniegtā atbalsta. [22]

Satversmes tiesa atzina apstrīdēto normu par atbilstošu Satversmes 105. pantam.

Satversmes tiesas spriedums ir galīgs un nepārsūdzams, tas stāties spēkā tā oficiālās publicēšanas dienā. Sprieduma teksts ir pieejams Satversmes tiesas mājas lapā.

Relīze sagatavota ar mērķi veicināt izpratni par Satversmes tiesā izskatāmajām lietām. Tā nav uzskatāma par nolēmuma daļu un nav saistoša Satversmes tiesai. Spriedumi, lēmumi un cita informācija par Satversmes tiesu atrodama tiesas mājas lapā www.satv.tiesa.gov.lv.

Līna Kovalevska

Satversmes tiesas priekšsēdētāja palīdze

Lina.Kovalevska@satv.tiesa.gov.lv

67830748, 29813216